

Asia: VN/11443/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetun direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Millaisia vaikutuksia näette ehdotettujen muutosten aiheuttavan?

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetun direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi. Ympäristöministeriö on osallistunut esteettömyysdirektiivin kansallista toimeenpanoa valmistelemaan työryhmään ja kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta.

Ympäristöministeriön vastuulla ovat alueidenkäytön suunnittelun ja rakennustoimen yleinen kehittäminen ja ohjaus. Tähän sisältyy muun muassa alan lainsäädännön kehittäminen ja sen soveltamiseen liittyvä ohjeistus ja kehittämistyö. Rakentamisen ohjauksella tuetaan sitä, että rakennuskohteet suunnitellaan ja toteutetaan niin, että elinympäristö palvelee käyttäjien tarpeita ottaen huomioon erilaiset käyttäjäryhmät, kuten esimerkiksi liikkumis- ja toimimisesteiset henkilöt, ikääntyneet ja lapset.

Rakennetun ympäristön esteettömyyden vähimmäistaso määräytyy Suomessa kansallisesti. Maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) säädetyt rakentamisen olennaiset tekniset vaatimukset (117 a – 117 l §) luovat pohjan rakentamismääräyskokoelman asetuksissa säädettäville rakentamismääräyksille. Maankäyttö- ja rakennuslain velvoitteita rakennuksen sekä sen piha- ja oleskelualueiden esteettömyydelle tarkennetaan valtioneuvoston asetuksessa rakennuksen esteettömyydestä (241/2017).

Kansallisesti annettavat rakentamismääräykset eivät saa EU:n puitteissa johtaa kaupan tekniisiin esteisiin ja rajoittaa tuotteiden vapaata liikkuvuutta sisämarkkinoilla. Määräysten luonnokset on notifioitava komissiolle. Sekä komissiolla että jäsenvaltioilla on määräajan puitteissa mahdollisuus esittää huomautuksensa määräyslunnoksista.

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (SopS 27/2016) edellyttää, että sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden

kanssa yhdenvertaisen pääsyn fyysiseen ympäristöön. Nämä edellytykset on otettu huomioon esteettömyysasetuksessa.

Esteettömyydelle ja käytettävyydelle asetettavat vaatimukset riippuvat siitä, mihin käyttötarkoitukseen rakennus on suunniteltu käytettäväksi, paljonko rakennuksessa oleskelee henkilöitä ja siitä, kuinka monta kerrosta rakennukseen on tarkoitus rakentaa. Esteettömyyttä koskevat vaatimukset voivat näin poiketa toisistaan eri talotyypeissä ja rakennuskohteissa.

Esteettömyysdirektiivin vaatimukset rakennetulle ympäristölle on esitetty direktiivin liitteessä III, jonka mukaan ottamisesta direktiivin täytäntöönpanoon jäsenvaltiot voivat päättää kansallisesti. Yleisellä tasolla säädetyt vaatimukset eivät välttämättä edistä sisämarkkinoiden toimintaa, mikäli niitä toteutetaan toisistaan poikkeavilla kansallisilla ratkaisuilla. Eurooppalainen rakennetun ympäristön esteettömyyteen liittyvä standardi (EN 17210:2021) määrittelee yleiset edellytykset esteettömyyden toteutumiseksi. Standardin pohjalta on tarkoitus valmistella yhdenmukaistettu standardi esteettömyysdirektiivin soveltamisen tueksi. Standardissa tullaan esittämään yksityiskohtaiset tekniset eritelmat esteettömyysvaatimuksista.

Ympäristöministeriö toteaa, että rakennetun ympäristön esteettömyys on yhdenvertaisuuden toteutumisen edellytys. Mikäli rakennettua ympäristöä koskevia vaatimuksia ei otettaisi huomioon kansallisessa toimeenpanossa, heikentäisi se myös palveluiden saavutettavuuteen tehtyjen panostusten vaikuttavuutta.

Ympäristöministeriö pitää kuitenkin perusteltuna ehdotusta liitteen III mukaisten rakennetun ympäristön vaatimusten pois jättämisestä nyt valmisteltavasta esityksestä palveluja koskevasta kansallisesta lainsäädännöstä. Liitteen soveltamisesta on tarkoituksenmukaista päättää myöhemmin, koska ympäristöministeriö jatkaa vaikutusten arviointia. Velvoitteet rakennetulle ympäristölle on määritelty direktiivin liitteessä varsin yleisellä tasolla. Ne velvoittavat esteettömyyden huomioon ottamiseen, mutta eivät määrittele tarkkoja kriteerejä. Direktiivi kohdentaa rakennetun ympäristön vaatimukset palvelun tarjoajan vastuulla olevaan rakennettuun ympäristöön, mutta direktiivissä ei määritellä, mitä tällä tarkoitetaan. Direktiivin yleisluonteisuus ja se, ettei direktiiviin velvoitteiden täsmentämiseksi tarkoitettua standardia ei ole vielä yhdenmukaistettu, hankaloittaa vaikutusten arviointia.

Kysymyksiä lausunnonantajille

Lakiuudistuksen valmistelun aikana on keskusteltu valvontakokonaisuuden järjestämisestä.

Valvontakokonaisuus on kuitenkin tässä vaiheessa osin avoin.

Lausunnonantajia pyydetään ottamaan kantaa valvontaan kokonaisuudessaan.

Miten tuotteiden ja palvelujen esteettömyyden valvonta olisi tarkoituksenmukaista järjestää?

Ympäristöministeriö kannattaa ehdotusta digitaalisten palvelujen valvonnan keskittämisestä Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikköön ja pitää tärkeänä, että toimijoihin ei kohdistuisi samaan kokonaisuuteen liittyvää valvontaa eri tahoilta. Ympäristöministeriö katsoo, että keskittäminen selkeyttää vaatimustenmukaisuuden arviointia myös käyttäjien näkökulmasta.

Lausunnonantajia pyydetään kommentoimaan erityisesti palvelujen valvontaa (esitysluonnoksen luku 4.2.6, sivut 83, 85 – 87), kun digitaalisten palvelujen valvonta on tarkoitus keskittää edelleen Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikköön. Lisäksi pyydetään ottamaan kantaa

sähköisen viestinnän palvelujen ja audiovisuaaliseen mediaan pääsyn valvontaan sekä liikennettä koskevien esteettömyystietojen esittämisen valvontaan (laki liikenteen palveluista).

-

Erityisesti tuotteiden markkina- ja palvelunvalvonnan järjestäminen on esityksessä vielä avoin. Lausunnonantajia pyydetään esittämään näkemyksensä alla esitettyihin (esitysluonnoksen luku 4.2.6.3, sivut 84-85) vaihtoehtoihin markkina- ja palvelunvalvonnan järjestämisestä.

-

Valmistelussa on ollut esillä erilaisia vaihtoehtoja:

-

Rakennettu ympäristö

Esteettömyysdirektiivin vaatimukset rakennetulle ympäristölle on esitetty esteettömyysdirektiivin liitteessä III. Jäsenvaltiot voivat päättää kansallisesti, onko rakennetun ympäristön täytettävä liitteessä III vahvistetut esteettömyysvaatimukset. Tässä vaiheessa esitetään, että rakennettua ympäristöä koskevia vaatimuksia ei otettaisi mukaan tähän esitykseen vaan sen soveltamisesta päätettäisiin myöhemmin (ehdotus esitysluonnoksen sivuilla 92-94). Lausunnonantajia pyydetään lausumaan erityisesti siitä:

- Miten esteettömyysdirektiivin soveltaminen palvelun tarjoajan vastuulla olevaan rakennettuun ympäristöön konkreettisesti edistäisi esteettömyyttä ja kuinka laajamittaiseksi arvioitte vaikutukset rakennetun ympäristön esteettömyyteen?
- Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esteettömyysdirektiivin soveltamisella rakennettuun ympäristöön olevan palvelun tarjoajalle? Kuinka suuren osuuden esteettömyysdirektiivistä aiheutuvista kokonaiskustannuksista ne muodostaisivat?

Yleisesti voidaan todeta esteettömyyden edistävän yhdenvertaisuuden toteutumista ja parantavan eri ihmisryhmien mahdollisuuksia käyttää rakennetussa ympäristössä olevia palveluita. Direktiivin liitteen yleisluonteisuus vaikeuttaa konkreettisten vaikutusten arviointia ihmisten itsenäisten toimimismahdollisuuksien paranemisen kannalta siinä tapauksessa, että kansallinen sääntely perustettaisiin liitteeseen.

Rakennetun ympäristön esteettömyyden vähimmäistaso määräytyy Suomessa kansallisesti. On huolellisesti arvioitava, voidaanko harmonisoidun standardin avulla parantaa rakennetun ympäristön esteettömyyden tilaa Suomessa vai onko tehokkaampaa kehittää kansallista sääntelyä.

Ympäristöministeriö jatkaa vaikutusten arviointia esteettömyysdirektiivin liitteen III taloudellisten vaikutusten osalta. Arvioinnissa hyödynnetään myös tämän lausunnotkierroksen tuloksia.

Rakentaminen ja muutokset rakennetussa ympäristössä aiheuttavat yleensä kustannuksia. Velvoitteita rakennettuun ympäristöön tulisi tarkastella ympäristön nykytila huomioiden ja varmistaa kohtuullisuus myös taloudellisten vaikutusten osalta. Kustannusten muodostumiseen vaikuttaa myös se, millä aikataululla ympäristöt tulee muuttaa esteettömiksi.

Muita huomioita esityksestä

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Lehtinen Teppo
Ympäristöministeriö

Kilpelä Niina
Ympäristöministeriö - RYMO/LASU